

BELI VEZ – ŠLING

Nekada je beli vez bio veoma zastupljen u našim krajevima. Najčešće se radila takozvana šlinga,- na belom platnu se vezlo belim koncem, šilom se bušile rupice i obrađivale takođe belim koncem. I pored velike zastupljenosti mašinskog veza naše žene sa ljubavlju neguju stare tehnike ručne izrade belog veza.

Žena koja godinama neguje ovaj vez je i Marica Matković iz Đurđina, sela pored Subotice, koja je svojim radom doprinela da se ova lepa veština sačuva od zaborava.

Kao veoma mlada počela je da uči ovaj vez. Duge zimske večeri na salašu, prekraćivala je radeći vez. Vezla je najrazličitije predmete: stolnjake, maramice, posteljinu, nošnje...Izrađuje ih povremeno i danas. S vremena na vreme izlaže svoje radove na raznim izložbama. Odaziva se svakom pozivu, naročito školama gde podučava decu tehnici šlinganja. Za izradu veza su potrebne makaze, konac i igle različitih debljina, i nacrtana muštra na papiru. Precrtavanje mustri (crteža) na platno zove se trukovanje. Izrađeni predmet se pere i štirka. Za štirkanje se koristi krompir, brašno ili štirak. Kad se osuši izrađeni predmet se ispegla. Nekada se u tu svrhu koristila roljka ili pegla sa žarom.

„Šlingerajom“ se ukrašavala odeća (donje košulje, mideri, podsuknje, kecelje, zavese, čaršapi za dolaf, oltarnici...).

U pisanim izvorima o belom šlingu nije puno zabeleženo. Na povremenim izložbama mogu se naći eksponati stari i preko 80 godina. I sačuvati tolike godine po fijokama ovaj vez je bilo veliko umeće. Prema nekim podacima poreklo veza potiče iz starih kultura, asirsko-babilonske i egipatske. U srednjem veku vezenjem se često bave i redovnici u muškim i ženskim samostanima.

U 16 veku vezenje postaje kućna radinost, a do sredine 18 veka vezenje postaje deo obrazovanja tadašnjih devojaka, i ono postaje glavno zanimanje tadašnjeg ženskog sveta. Do polovine 19 veka žene su oblačile 9 podsuknji, a poslednja suknja je bila najbogatije našlingovana. Od 20 veka do kraja prvog svetskog rata oblačile su se 4 podsuknje, a kasnije 2 podsuknje.

Ženama na našem području vezenje je bilo obavezni rad, koji se obavljao u slobodnom vremenu između teških poslova na njivi i kući. U zimsko vreme kad utihnu poljski poslovi, žene su skupljale, prele, tkale, na prelima. Pojedine vezilje su bile maštovitije, stvarajući prava umetnička dela.

Uticajem evropske mode u Bačkoj je za beli vez odomaćen nemački izraz „šling“ koji je i do danas zadržan. Živeći na salašima gde je zajedno živelo više generacija, svoje znanje i iskustvo su prenosili jedna na drugu – generacijama.

Savremena žena sve manje ima vremena za ovu umetnost. Pa ipak ima vezilja koje svojim vezenjem čuvaju ovu veštinu od zaborava, držeći se tradicionalnih motiva, ali uvodeći i puno novog. Beli rišelje vez i danas oduševljava i pleni uzdahe ljubitelja belog veza.

Olga Vidaković,dipl.ing
Savetodavac PSS Subotica